

BREZ Zakaj bi hodil tja
 NASLOVA ko me kličejo
 Zakaj bi hitel
 ko me pričakujejo
 Naj potrpijo če so tako neumni
 Sam si bom odprl
 steklenico šampanjca
 in ko jo bom izpil
 bom premišljeval:
 še me ima tralala
 nekdo na svetu
 rad

Izbral in prevedel
 Branko Šomen

Nikos
 Hadžinikolau

Pesmi

Sodobni grški pesnik Nikos Hadžinikolau, profesor grškega jezika na univerzi v poljskem mestu Poznaniu, je napisal že več knjig pesmi, v poljski jezik pa je prevedel Antologijo grške poezije dvajsetega stoletja, Antologijo grškega pomorskega pesništva in še nekaj knjig. Poljaki se zato sprašujejo: čigav je ta pesnik? Grški ali poljski? V Poznaniu se namreč počuti kakor doma...

Kajti – pravijo Poljaki – kot smo mi dali Angležem Conrada in Angleži Grčiji Byrona, tako je dala Grčija Poljakom Hadžinikolaua. Njegova prva pesniška zbirka, BARVE ČASA (1961), in zadnja z naslovom BREZ MASKE (1986), pomenita nenehen vzpon, saj je Hadžinikolau za zadnjo knjigo, FENIKS (1988), na enajstem poljskem mednarodnem pesniškem festivalu dobil celo prvo nagrado. Poleg drugih je kandidiralo tudi pet Poljakov: Śliwiak, Gaşiorowski, Jerzyna, Nowak in Bączkowski. Že zato ga je treba vsaj v skromnem izboru predstaviti tudi Slovencem. Hadžinikolau piše pesmi v grškem in poljskem jeziku.

ARS POETICA Vsak verz je pesem,
 slana kaplja na ustnicah.
 Verz, ponôvi me,
 četudi za ceno solzá.
 Verz je krč srcá,
 morda bolje: odprta rana.
 V besede – da bi bile resnične –
 moraš zmeraj natakati
 toplo kri.

V ATENAH Prva zvezda nad Akropolo –
 kot nad očetovim grobom.
 Nebo je takó blizu,
 da v njem ciprese odsevajo svoje krošnje.
 To je čas,
 ki se v njem bolj svobodno umira.
 Zató se je Sokrat odločil,
 da spije strup.

PREDSPEV V prvih besedah sem ugibal,
 kdo sem,
 čeprav je življenje škrtalo
 kot podboji letnih časov.
 V prvih kretnjah
 sem ugibal, kdo sem,
 četudi je bilo v njih
 toliko omagovanj,
 kolikor je znakov upanja.
 Bil je čas žalosti
 in čas prerokovanja iz cvetja.
 Celó v snu
 si nisem dél na obraz maske.
 In zdaj, čeprav mi dih
 migota kot sveča –
 in je vse manj kretenj,
 podobnih ptičjim,
 moje besede ne lažejo.

ODTISNITI
OBRAZ

Ostati tu sredi stopinj,
ki se same vtiskujejo v zemljo,
sredi rok, ki stiskajo kamenje
v slutnji sčaranja.
Ostati tu, kjer življenje
koprni kot ptica,
ki želi biti oko nebã.
Drevesa so podobna
ožganim stvarem.
Skloniti se z njimi
nad ovdovelo travo,
nad vodo, ki so jo izjokale matere.
Odtisniti svoj obraz
v prvobitnost.

V PARIŠKI
CELICI
NORWIDA*

Sonce na steklu izgublja sijaj
kot misel na Itako.
Obrnjen od svetlobe proti steni
prižigam svečo.
Pravica in vera
sta dva odpraskana grška napisa.
Pesem ozdravlja puščobo.
Besede so podobne krušnim drobtinam
iz tiste dežele,
kjer sta bolešt in žalost neizmerni.
Sonce na steklu izgublja sijaj
in dviga se
tišina brez človeka . . .
Kako se upreti sebi,
da bi premagal noč,
po kateri veslã Háron?

* Norwid: eden najpomembnejših poljskih pesnikov 19. stoletja

POT DO LJUDI

Sizif:

Kdaj bom na vrhu goré
iztisnil toliko sonc iz tega kamenja,
kolikor je kapelj znoja z mojega telesa?

Tanatos:

Nikoli ne prideš na vrh.
Tvoje zadnje bivanje
je ta kamen.

Sizif:

Ta kamen oživlja moj utrip.
Brez kamenja so dnevi nični.
Dvigal ga bom –
valil ga bom s krvavečimi dlanmi,
s prsi, otrdelimi kot čas,
dokler ne bo svet
en sam rôj kamenja.

Tanatos:

Tvoja drznost pomlajuje svet.

Sizif:

Ko bom na vrhu,
bom s skalo odvalil smrt.

Tanatos:

Skala razdrè tvojo bit,
in zmečkà smrt.
Noč ti že tkè nesrečo.

Sizif:

Nesreča je brezdelje.

Zbor:

Blagoslovljen trenutek,
ki v njem osvobajamo sebe.

DELFI Čas tu nima oblasti,
čeprav je tu toliko kamenja.
Vsak kamen je nadaljevanje Boga.
Dotakniti se, kot se dotakneš
materinega obraza.
Toliko svetlobe!
Zemlja je zlepljena iz svetlobe.
Izdihujem svetlobo.

Stojim sredi amfiteatra
 in kričim takó glasnó,
 da preplašeni orli odletajo s Parnasa.
 To je trenutek,
 ki se v njem Prometej ne boji smrti.
 Iz teh trenutkov uginiti
 usodo, smisel.
 In naj govorijo,
 da poezija vrača,
 kar je zapravljeno.

SLIKA V sobi je prižgala luč.
 Obstala je pred zrcalom,
 izrezana iz noči.
 S kimanjem glave je potrdila,
 da je tu.
 Potem je ključ,
 ki je ležal na mizi,
 vrgla skozi odprto okno
 in se vrasla v okenski okvir
 kakor slika.

NOVEMBER Prižgi se, svečica, prižgi se,
 naj ti ne bo žal plamena,
 niti psalmov.
 Ne pridi nikdar na zemljo –
 v njej se še ni spepelilo očetovo teló.
 Vžgi se, svečica, vžgi se
 in naj ti ne bo žal, da si visoka
 kot cipresa.
 Ne pridi nikdar na zemljo –
 v njej čaka oče na vstajenje.

OSAMELI
 STARČEK Osameli starček sedi pri oknu
 in gleda v nebó.
 Svet se giblje v nebesnih merah.

Osameli starček je zaprl v sebi spev
in odklanja prerokovanje z dlani.
Nenehno vrti glavo.
Osameli starček je zgubil svojo vlogo.
Siv, nedokončan
se smehlja oknu.
Svet se giblje v merah okna.

Prevedel Lojze Krakar

Namesto uvodnika

Nacionalna samobitnost Slovencev in vprašanje slovenskega naroda v večnacionalnem prostoru

Ciril
Zlobec

Sleherna oblika samospraševanja je ujeta med dve skrajnosti, ki pa se utegneta dopolnjevati: na eni strani imamo največjo možno stvarnost, na drugi enako izrazito subjektivnost. Oba vzgiba se napajata v sli po resnici, pogosto po izpovedovanju resnice, hkrati pa prav v tej sli po resnici resnico zamegljuje. Tako je sleherno samospraševanje bliže umetnosti kot objektivni projekciji stanja, pogosto bolj

moraliziranje kot resnično spoznanje. Na ravni avtobiografičnosti je to skoraj pravilo, mnogo drugače ni tudi na ravni kolektivne izkušnje, ko ta še traja, zato se nam zdijo stvari iz preteklosti jasnejše, zanesljivejše, tudi zato, ker se z njimi ukvarjata zvečine stroka in znanost. Pa vendar je za človekovo naravo značilno, da se trudi razumeti predvsem čas, ki ga živi, in sebe v njem, ker mora imeti vsaj iluzijo, da ga razume. V tej želji in potrebi se tudi ne boji tveganja, da bo to naše individualno in skupno življenje prav zaradi prevelike bližine zamegljeno od našega radovednega diha. Zato razmišljanje o sebi ta trenutek, za katerega vemo, da je begoten, je neizogibnost našega življenja, ki je ne moremo obiti. Med takšno samorefleksijo in zgodovino je približno takšna razlika kot med življenjem in njegovo projekcijo, čeprav na koncu zmerom zmaguje zgodovina, kajti sleherna generacija priznava prejšnjim samo tisto in toliko, kolikor se njenim očem zdi preverljivo, pomembno in logično z vidika časa, ko takšno sodbo o preteklosti izreka. Zato tudi zgodovino tolikokrat »popravljamo«. Nekakšen večni prezens preteklega življenja še v največji meri ohranja umetnost, še zlasti literatura, ki je najbolj nedvoumna, ker se pač izraža z besedo.